

“Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Instytucja odpowiedzialna za treść: Lokalna Organizacja Turystyczna “LOT nad Bugiem”, ul. Berka Joselewicza 3, 08-220 Sarnaki.

Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej “Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

“EDUKACJA LOKALNA NA PODLASIU NADBUŻAŃSKIM”

Wszystkich zainteresowanych współpracą z KSOW zapraszamy do rejestracji w bazie partnerów KSOW dostępnej na stronie www.ksow.pl oraz do odwiedzenia strony internetowej.

WYDAWCA:

Lokalna Organizacja Turystyczna "LOT nad Bugiem"
ul. Berka Joselewicza 3, 08-220 Sarnaki.

REDAKCJA:

Rafał Zubkowicz

AUTORZY:

Agapow Agnieszka
Bajena Radosław
Charko Stefania
Daszko Maria
Garbowicz Agnieszka
Lipińska Monika
Mroczkowska Emilia
Sobesiuk Jolanta
Stefaniuk Ewelina
Szerejko Paulina
Urbańska Gabriela
Wawryniuk Marta
Zienkiewicz-Zielińska Alicja
Zwierzyńska Ewa

SARNAKI 2019 ROK

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	str. 3
2. Roślinność endemiczna okolic Mielnika.....	str. 5
3. Podlaskie wspomnienia Stefana Żeromskiego – konfrontacje.....	str. 8
4. Grodziska w powiecie łosickim. Kultura ich mieszkańców – nawiązania, inspiracje.....	str. 11
5. Rośliny, które leczą.....	str. 13
6. Na grzybobranie! Grzyby jadalne i niejadalne.....	str. 15
7. Szlakiem sławnych postaci - księżna Anna Jabłonowska.....	str. 22
8. Tradycje kaflarskie w Siemiatyczach i okolicach.....	str. 28
9. Wielokulturowe Podlasie - wprowadzenie (geografia, historia, administracja, architektura ...).....	str. 32
10. Zasady zachowania się ludzi w lesie.....	str. 35
11. Rośliny łąk nadbużańskich.....	str. 38
12. Baśnie i legendy Nadbużańskiego Podlasia - o tym dlaczego rzeka Bug nie zagraża mieszkańcom wsi Mężenin.....	str. 42
13. Żołnierze wyklęci na Podlasiu Nadbużańskim.....	str. 47
14. “Głucha wioska na Podlasiu”.....	str. 48
15. Spacerkiem po sadzie owocowym.....	str. 50
16. Zasady zachowania się w lasach.....	str. 53
17. Układanie kompozycji przestrzennych z materiałów przyrodniczych.....	str. 60

WSTĘP

Jednolity w skali kraju system edukacji publicznej służy temu, by uczeń na określonym etapie rozwoju znał i operował standardowym zasobem pojęć. Niezależnie od tego, czy pochodzi z małej wsi nad Bugiem, czy z dużego miasta. Służy to wyrównywaniu szans rówieśników z różnych środowisk i regionów. To słuszne założenie można jednak skutkować i tym, że mimo bardzo dobrych wyników uczeń nie za bardzo będzie się orientował w problematyce najbliższej okolicy. Pozna faunę afrykańskiej sawanny, ale nie będzie potrafił wymienić gatunków zwierząt, które występują w pobliskim lesie. Na wrywki wyrecytuje daty ważnych bitew, ale nie poda ani jednej daty z historii własnej miejscowości.

Taka sytuacja nie odpowiada pomysłodawcom i autorom tego przewodnika. Uważają oni, że jednym z filarów edukacji winna być lokalność. Od niej wszystko się zaczyna. To nasze otoczenie daje nam pierwsze lekcje.

Wiedza na temat własnej okolicy to pierwszy krok na drodze poznawania świata. Bliski, namacalny kontekst zapewnia tak konieczne w procesie poznawczym doświadczenie i emocje. Las za wsią to nie abstrakcyjna sawanna na drugim krańcu świata. To drzewa, które rosły wraz z kolejnymi pokoleniami mieszkańców wsi. To toponimy, które nierzadko odwołują się do miejscowych legend i wydarzeń. Zapamiętane widoki, zapachy, smak samodzielnie zebranych grzybów i jagód. Przykry widok śmieci porzuconych w tym miejscu, realny problem ochrony środowiska, trafi do głowy i serca kilkulatka. Na jego przyszlą postawę będzie miał może taki sam albo i większy wpływ niż wiedza o tym, w jaki sposób stężenie dwutlenku węgla w powietrzu wpływa na światowy klimat.

Lokalny kontekst jest bardziej zrozumiały. Wycieczka na pobliską łąkę czy do najbliższego rezerwatu przyrody unaocznia, że botanika to nie teoria i dziwacznie brzmiące nazwy, a rzeczywistość, która otacza każdego.

Lokalna ścieżka w edukacji to świetna droga, by wraz z uczniami podążyć w kierunku interpretacji dziedzictwa Podlasia Nadbużańskiego. To co interpretujemy (prezentujemy, wyjaśniamy, o czym opowiadamy na lekcji) odnosi się do tego, co nasi odbiorcy już znają – do ich otoczenia, osobistych doświadczeń. To pedagogika miejsca, edukacja zakorzeniona w tym, co lokalne – wyjątkowej historii, środowisku, kulturze, gospodarce, literaturze i sztuce regionu.

Interpretacja lokalnej historii, pokazywanie walorów okolicy to działania obliczone na dalekosiężne skutki. Nauczyciele z małych szkół Podlasia spotykają swoich dorosłych wychowanków przy okazji świątecznych weekendów, gdy ci na krótko wracają w rodzinne okolice. Dziś, gdy świat stoi otworem, a pół Europy można przejechać nie bacząc na jakiegokolwiek granice, młodzi ludzie z regionu rozpraszają się po

świecie. Nici, które wiążą ich z miejscem urodzenia są często zbyt wątłe, utkane jedynie na bazie relacji rodzinnych i koleżeńskich. Ale w jaki sposób zakorzenić się i dojrzałe wrosnąć w okolicę, nie specjalnie ją nawet znając? Do tego mając wdrukowane, że region nadbużański to część „Polski B”. Peryferyjnej, zapóźnionej i nijakiej. Tej gorszej.

Z takim nastawieniem trudno w rodzinnej okolicy stworzyć coś, co zaprzeczy powyższej opinii. By tak się mogło stać, trzeba zacząć od wiedzy. Wraz z nią przyjdzie kolej na odkrywanie atutów miejsca urodzenia i budowanie silniejszych więzi. Ten przewodnik to narzędzie do tego, by obojętność – a czasem wstyd – zastępować zaangażowaniem i dumą.

Nadbużańskie Podlasie potrzebuje budować własną, wyraźną tożsamość. Istniejące – i zmieniające się nad wyraz często – granice administracyjne nie zmieniają podstawowego faktu. Choć w innych województwach, to przecież ludzie od pokoleń mieszkają tu obok siebie. Bug dzieli jako granica administracyjna i bariera topograficzna, ale jest też osią całego regionu. Tak go postrzegają szczególnie osoby z zewnątrz. Dla turysty nie ma specjalnego znaczenia, czy będzie na lewym czy prawym brzegu rzeki, w tym czy w innym powiecie. Przyjeżdża nad Bug. Czy nasza opowieść będzie na tyle spójna i zajmująca, że zechce tu zostać dłużej lub wrócić raz jeszcze? Postarajmy się ją zbudować. Zaczynając jak najwcześniej, w szkole. Od lekcji lokalności.

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Stefania Charko Zespół Szkół im. Unii Mielnickiej w Mielniku

Przedmiot:	przyroda	Etap edukacyjny	II (kl. VI)
Czas trwania i miejsce:	90 min; Góra Uszeście		
Temat lekcji:	Roślinność endemiczna okolic Mielnika.		
Cele ogólne lekcji:	- pogłębianie wiedzy o wartościach przyrodniczych swojej miejscowości - umiejętność zlokalizowania terenu na prostych mapach		
Cele szczegółowe lekcji:	uczeń: - rozpoznaje w kluczu 5-7 gatunków roślin - wyszukuje wskazane gatunki roślin znajdujące się na zboczach G. Uszeście - wyjaśnia znaczenie słowa "Psammofilne", „kserotermiczne” - zna zasady przebywania na zajęciach terenowych		
Treści podstawy programowej:	5.2; 5.3		
Formy i metody pracy:	- praca w grupach - praca z instrukcją - pogadanka ilustrowana - obserwacja		
Pomoce dydaktyczne:	terenu, aparat fotograficzny, zdjęcia roślin, przewodniki, klucze(atlasy roślin), lupy, karty pracy, puzzle, przybory do rysowania, pisanie		
Przebieg lekcji:	1. Uczniowie pod opieką nauczyciela przechodzą na tereny G. Uszeście. 2. Przedstawienie uczniom zasad pracy na lekcji, oraz zasad poruszania się na terenie obserwacji. Podział klasy na grupy 2-3 osobowe. (5min) 3. Rozdanie kart pracy nr 1- (15min) i nr 2; sporządzanie notatek. - (20 min) 4. Na podstawie mapy, notatek, wykonanych zdjęć, atlasów i zdjęć w przewodnikach uczniowie ustalają położenie Góry oraz nazwy gatunkowe roślin, które obserwowali na G. Uszeście. (zał. nr 1, zał. nr 2, zał. nr 3) (25 min) 5. Na zakończenie zajęć każda grupa prezentuje wyniki swoich działań. Jako utrwalenie nazw roślin, grupy układają wylosowane puzzle(zał.4)- (15 min)		
Informacje dodatkowe:	Jako podsumowanie zajęć każda grupa otrzymuje do rozwiązania test dot. ochrony środowiska naturalnego.(zał.nr 5) -(10 min)		

Karta pracy nr 1.

Zadanie 1.

Na podstawie otrzymanej mapy zaznacz położenie Góry Uszeście.(zał. nr 1)

Zadanie 2.

Na podstawie otrzymanego tekstu odpowiedz na pytania(zał. nr 2)

1. W którym roku utworzono rezerwat „Góra Uszeście”?.....
 2. Jaką zajmuje powierzchnię?.....
 3. W jakim celu utworzono rezerwat?.....
 4. Na jakich wysokościach n.p.m. są położone wyniesienia.....
 5. Jakie gleby tworzą zbocza Góry?.....
-

Zadanie 3.

Na podstawie otrzymanego tekstu (zał. nr 3) wyjaśnij:

1. Na jakich siedliskach powstaje roślinność kserotermiczna?.....
 2. Jaki klimat sprzyja rozwojowi kserofitów?.....
 3. Co spowodowało, że siedliska z roślinnością kserotermiczną powiększyły się?.....
 4. Jaki czynnik zdecydował, że zmniejszyła się powierzchnia kserofitów?.....
 5. Wyjaśnij, co znaczy „roślinność kserotermiczna” („psammofilna”).....
-

Karta pracy nr 2.

Zadanie 1.

Wyszukaj w atlasie roślin, kluczu, przewodniku ilustracje wymienionych roślin kserotermicznych:

- jastrzębiec kosmaczek
- goździk kartuzek
- kocanka piaskowa
- macierzanka
- wężymord stepowy
- pluskwica europejska
- goryczka krzyżowa
- ostrołódka kosmata
- mikołajek płaskolistny

Zadanie 2.

Odszukaj na zboczach G. Uszeście rośliny i postaraj się je udokumentować:(zdjęcie lub rysunek)

1. Jastrzębiec kosmaczek
2. Goździk kartuzek
3. Macierzanka
4. Goryczka krzyżowa
5. Kocanka piaskowa
6. Mikołajek płaskolistny

Zadanie 3.

W kopercie znajdują się puzzle z roślinami kserotermicznymi. Po ułożeniu wyjaśnij, co znaczy „roślinność endemiczna”?.....

.....

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Maria Daszko

Przedmiot:	Język polski, informatyka, plastyka	Etap edukacyjny
Czas trwania i miejsce:	5 godz.; Trasa: Niemojki, Łysów, Patków Ruski, Patków Pruski, Patków Józefów	
Temat lekcji:	Podlaskie wspomnienia Stefana Żeromskiego – konfrontacje	
Cele ogólne lekcji:	<ul style="list-style-type: none"> ● Rozwijanie zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych; ● Otwieranie świadomości uczniów i nauczycieli na interdyscyplinarność edukacji. 	
Cele szczegółowe lekcji:	<ul style="list-style-type: none"> ● Poznanie wspomnień (opis faktów, przeżyć) Stefana Żeromskiego związanych z miejscami na Podlasiu i skonfrontowanie ich ze współczesnym odbiorem (fotografia, opis literacki); ● Rozwijanie umiejętności samodzielnego poszukiwania, porządkowania informacji; ● Rozwój ekspresji twórczej (literackiej, wizualnej). <p>Dodatkowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Rozwijanie umiejętności pracy z grupie, posługiwania się mapą, odpowiedzialności za podjętą pracę, terminowość, itp. ● Wdrażanie do zadań interdyscyplinarnych. 	
Treści podstawy programowej:	Język polski I.5, I.6, I.7 Plastyka II.1, 2, 5, 6, II.12, III.6 Informatyka II.2, III.1, III.2	
Formy i metody pracy:	Projekt edukacyjny: literacko – fotograficzny (wycieczki rowerowe, fotografowanie, pisanie, wystawa).	
Pomoce dydaktyczne:	Stefan Żeromski „Dzienników tom odnaleziony”, Czytelnik 1973 B. Wachowicz „Malwy w lewadach” Komputer, aparaty fotograficzne cyfrowe, papier, camera obscura, rowery	
Przebieg lekcji:	Lekcja 1: 90 min. język polski – Przygotowanie. <ol style="list-style-type: none"> 1. Poznanie biografii Stefana Żeromskiego – ustalenie dat i miejsc pobytu na Podlasiu, poszukiwania samodzielne uczniów (Internet, Encyklopedia PWN, „Pamiętniki”, B. Wachowicz „Malwy w lewadach”) - 20 min. 2. Wybranie cytatów opisujących miejsca (praca w grupach). Ustalenie gdzie był?, co widział?. - 25 min. 3. Zaplanowanie projektu. Uczniowie w grupach opracowują: trasę, planują zebranie stosownych pomocy technicznych: aparaty 	

	<p>fotograficzne camera obscura (!) lub cyfrowe, rowery. Ustalają procedurę stworzenia wystawy papierowej i internetowej oraz jej kształt formalny. - 25 min.</p> <p>4. Ustalają terminy, osoby odpowiedzialne za kolejne kroki. - 20 min.</p> <p>Lekcja 2: 4 godz. język polski –wycieczka rowerowa na trasie zaplanowanej przez uczniów</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przejazd przez miejscowości: Niemojki, Łysów, Patków Ruski, Patków Pruski, Patków Józefów . W czasie pobytu w ustalonych miejscach czytanie opisów Stefana Żeromskiego, fotografowanie ich (camera obscura!) w aranżacjach zaprojektowanych przez uczniów. Wykonywanie opisów, napisanie refleksji. <p>Lekcja 3: 45 min. Informatyka Przygotowanie wystawy „Podlaskie wspomnienia Stefana Żeromskiego – konfrontacje”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obróbka zdjęć wybranych fotografii (komputerowy program graficzny). <p>Lekcja 4: 45 min. Plastyka</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dobranie cytatów i własnych tekstów do wybranych na wystawę zdjęć. 2. Projekt wystawy rzeczywistej i internetowej (komputerowy program graficzny). <p>Poza lekcjami uczniowie wywołają zdjęcia na papierze i razem z wydrukowanymi cytatami Żeromskiego i własnymi tekstami umieszczą na (np.) korytarzu szkoły, może w domu kultury lub urzędzie gminy. Wystawę tę umieszczą też w Internecie (strona szkoły, Facebook szkoły, itp.)</p>
<p>Informacje dodatkowe:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stefan Żeromski jest autorem lektur obowiązkowych w kl. VII i VIII („Siłaczka”, „Syzyfowe prace”). 2. Przebywał w ww. miejscowościach w latach 1889/90 co opisał w dzienniku. 3. Znajomość postaci i miejsc posiada p. Dariusz Kazun; może być świetnym przewodnikiem (koordynaty: pgplaterow@gmail.com).

	4. Umiejętność posługiwania się aparatem otworkowym posiada w stopniu doskonałym Daniel Ludwiczuk (daniel.ludwiczuk@gmail.com, https://pl-pl.facebook.com/people/Daniel-Ludwiczuk/100010078063850). Może być pomocny, jeśli tę technikę fotografowania wybierze nauczyciel. Zalecam tę technikę, gdyż daje efekt nostalgiczno – romantyczny, co dobrze pasuje do wspomnienia i do nastrojowości tekstów Żeromskiego.5. Pomysł na ten scenariusz ma charakter esencjonalny. Lepiej było by zrealizować go włączając także fizyka (wiedza z optyki), technika (samodzielne wykonywanie aparatów), artystę grafika (projektowanie graficzne, Corel, itp.). Młodzież mogłaby nawiązać współpracę z mediami i instytucjami kultury, aby swoją wystawę wprowadzić do lokalnej świadomości i poznać tym sposobem jak działają te podmioty.

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Maria Daszko

Przedmiot:	Historia Wychowanie fizyczne Plastyka	Etap edukacyjny
Czas trwania i miejsce:	9 godz.; 1 Trasa: Platerów, Ostromęczyn, Dziecioły, Klimy, Huszlew, Walim., Chłopków 2. Pracownia plastyczna 3. Pracownia historyczna	
Temat lekcji:	Grodziska w powiecie łosickim. Kultura ich mieszkańców – nawiązania, inspiracje.	
Cele ogólne lekcji:	<ul style="list-style-type: none"> ● Rozwijanie zainteresowań historią w środowisku lokalnym; ● Rozwijanie ekspresji artystycznej; ● Otwieranie świadomości uczniów i nauczycieli na interdyscyplinarność edukacji. 	
Cele szczegółowe lekcji:	<ul style="list-style-type: none"> ● Poznanie miejsca – grodziska w miejscowościach ww.; ● Poznanie kultury mieszkańców grodzisk; ● Rozwijanie umiejętności artystycznych (np. Ceramika, szycie, malarstwo, metaloplastyka); ● Propagowanie aktywności fizycznej (jazda na rowerze) 	
Treści podstawy programowej:	Plastyka II. 5. 6, II.2 Historia I, II, III Wychowanie fizyczne – I.2. 4	
Formy i metody pracy:	Samodzielne studia literaturowe, wycieczka rowerowa, warsztaty plastyczne, praca w grupach i indywidualna	
Pomoce dydaktyczne:	Folder „Śladami Słowian w okolicy Platerowa” Nadbużańskiego Stowarzyszenia Oświatowo – Ekologicznego „Mężenin”; Komputer z dostępem do Internetu, mapy papierowe, rowery, piec do wypału ceramiki, maszyna do szycia, materiały plastyczne (glina, szkliwo, drut miedziany, lniane tkaniny, itp.)	
Przebieg lekcji:	Lekcja 1: Historia – 2 godziny 1. Zapoznanie się z folderem „Śladami Słowian w okolicy Platerowa” (pojęcia archeologiczne: grodzisko, eksploracja, obiekt archeologiczny, calec, dymarki, itp.) - 20 min.	

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Zaplanowanie wycieczki rowerowej do wybranego obiektu (lub kilku miejsc - praca w grupach (mapy papierowe, internetowe) – 10 min. 3. Kultura łużycka – zgromadzenie informacji o architekturze, rzemiośle, itp. – praca w grupach, grupa wybiera formę prezentacji – 30 min. 4. Prezentacja wiedzy i plany na wycieczkę (np. multimedialna, poster, itp.) - 1 godz. <p>Lekcja 2 Wychowanie fizyczne - Wycieczka rowerowa ok. 5 godz. Wizje lokalne w wybranych miejscach. Szkicowanie obrazu „Z lotu drona”. Wystawa podpisanych szkiców np. na korytarzu szkoły.</p> <p>Lekcja 3 Plastyka – 2 godziny Warsztaty rękodzieła nawiązujące do kultury łużyckiej. Posłużenie się wzorami i materiałami w sposób twórczy. Nauczyciel może zastosować materiał dostępny dzieciom i szkole. Dzieci mogą podjąć decyzję, co i z czego zrobią. Mogą to być np. wyroby ceramiczne – użytkowe lub ozdoby (biskwit lub szkliwione); wyroby z drutu miedzianego – użytkowe; ozdoby, lniane chusty, torby, zapaski malowane farbami do tkanin we wzory inspirowane kulturą łużycką, itp.</p>
<p>Informacje dodatkowe:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Folder w formie papierowej jest do otrzymania w szkole w Platerowie (tel. 83 357 84 27) 2. Folder w formie elektronicznej można pobrać ze strony: http://www.platerow.org/sladamis%C5%82owian-w-okolicy-platerowa-2 . 3. Przewodnikiem na wycieczce rowerowe może być Dariusz Kazun (tel. 083 357 84 27, pgplaterow@gmail.com).

SCENARIUSZ LEKCJI

AUTORKA : Paulina Szerejko

Przedmiot :	Przyroda	Etap edukacyjny	klasa IV
Czas trwania i miejsce :	90 minut, Koryciny - Ogród botaniczny		
Temat lekcji :	Rośliny, które leczą.		
Cele ogólne lekcji :	Poznanie roślin i zastosowanie ich w lecznictwie.		
Cele szczegółowe lekcji :	Uczeń : - rozpoznaje gatunki roślin występujących na obranym terenie - potrafi je opisać i podać ich zastosowanie		
Treści podstawy programowej :	I. Sposoby poznawania przyrody: • posługuje się przyrządami stosowanymi w poznawaniu przyrody podczas prowadzonych pomiarów, obserwacji i doświadczeń; • przeprowadza samodzielnie i przy pomocy nauczyciela obserwacje i doświadczenia przyrodnicze • korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie. V. Ja i moje otoczenie: rozpoznaje rośliny trujące oraz zwierzęta jadowite i inne stanowiące zagrożenie dla życia i zdrowia.		
Formy i metody pracy :	Pogadanka, obserwacja, praca w grupach		
Pomoce dydaktyczne :	Atlasy roślin, aparaty fotograficzne, produkty z roślin leczniczych, karty pracy, książki o ziołach dla nauczyciela : <i>Zielarstwo z przepisami dziadka</i> , Paul Seitz ; <i>Przyroda apteką. Jak rozpoznać i stosować zioła</i> , Eugeniusz Kuźniewski, Janina Augustyn - Puziewicz		
Przebieg lekcji :	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawienie uczniom terenu w celu poznania występowania roślin leczniczych. Pytania o znane rośliny lecznicze. Wskazanie, że nie wszystkie rośliny są bezpieczne (15 min.). 2. Poszukiwanie roślin (teren jest wyznaczony przez nauczyciela). Uczniowie używają atlasów i aparatów (15 min.) 3. Na podstawie atlasów i zdjęć uczniowie podają nazwy roślin i uzupełniają karty pracy (Zał. 1). Praca w grupach (30 min.). 4. Pokazanie różnych produktów z roślin leczniczych. Uzupełnianie kart pracy (Zał. 2) (15 min.). 5. Zakończenie zajęć. Grupy przedstawiają swoje wyniki pracy. (15 min.) 		
Informacje dodatkowe :	Praca domowa : Uczniowie wspólnie kupują sadzonkę lub nasiona wybranych ziół by przygotować klasowy ogródek w celu obserwacji jak rozwija się dana roślina.		

SCENARIUSZ LEKCJI

Autor: Agnieszka Garbowicz

Szkoła Podstawowa im Jana Pawła II w Huszlew

Przedmiot:	Edukacja przyrodnicza	Etap edukacyjny Edukacja wczesnoszkolna kl II
Czas trwania i miejsce:	90 min, Leśniczówka Huszlew	
Temat lekcji:	Na grzybobranie! Grzyby jadalne i niejadalne.	
Cele ogólne lekcji:	<p>-poznanie pospolitych grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących oraz sposobu ich rozpoznawania, -wdrażanie do odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i innych,</p>	
Cele szczegółowe lekcji:	<p>- wymieni kilka przykładów grzybów, które należą do gatunków jadalnych i trujących - opíše zasady zbierania grzybów, - przedstawi budowę grzyba, - odpowie na pytanie „Dlaczego, nie należy niszczyć grzybów niejadalnych i trujących?” - poda objawy zatrucia grzybami</p>	
Treści podstawy programowej:	4.1, 4.2	
Formy i metody pracy:	Pogadanka, obserwacja, praca grupach	
Pomoce dydaktyczne:	karty pracy do wypełnienia, naturalne okazy grzybów, atlasy grzybów i przewodniki grzybiarza, arkusz papieru, lupa, zagadka, tablice demonstracyjne.	
Przebieg lekcji:	<p>1.) Przedstawienie uczniom zasad pracy na lekcji, oraz zasad poruszania się na terenie lasu. Podział klasy na grupy (4-5 osób).</p> <p>2.) Rozmowa kierowana:</p> <p>-W jakim celu ludzie zbierają grzyby? - Do jakich potraw mama dodaje grzyby? - Z jakich części składa się grzyb? Naturalny okaz – prezentacja (grzybnia, trzon, kapelusz) Oglądanie budowy grzybów przez lupę. .- Jak prawidłowo należy zbierać grzyby? (<i>delikatnie wykręcamy z podłoża i przydeptujemy grzybnię- ochrona środowiska</i>)</p>	

- Dlaczego nie należy niszczyć grzybów niejadalnych i trujących?(*pokarm dla sarn, jeleni, dzików, wiewiórek, ślimaków, owadów*)

- W jaki sprzęt wyposażony jest prawdziwy grzybiarz?(*wiklinowy koszyk*).

- Czy można zbierać grzyby do torby foliowej?

- Jak należy się ubrać na grzybobranie? (*kalosze, długie spodnie, bluza z długim rękawem, czapeczka - ochrona przed kleszczami*).

3.) Pokaz naturalnych okazów pospolitych grzybów jadalnych i niejadalnych

– naturalne okazy dla każdej grupy uczniów (wyszukiwanie danego grzyba w przewodnikach i atlasach grzybów, odczytanie informacji – praca w grupach).

Zagadka – *głośno czyta chętny uczeń.*

„Berecik czerwony ma białe kropeczki.

Nie chcą go brać dzieci ani wiewióreczki.

Ale mech zielony gwarzy – patrzcie jak mi z nim do twarzy!

”(muchomor)

4.) Zwrócenie szczególnej uwagi na Muchomora sromotnikowego, porównanie go z Czubajką kanią (grzyby często mylone!!!).

- Porównywanie najczęściej mylonych ze sobą grzybów:

a.) Borowik szlachetny mylony z Goryczakiem żółciowym (Szatanem).

b.) Pieprznik jadalny (Kurka) mylony z Lisówką (Fałszywą kurką)

c.) Gąska zielonka mylona z Gąską siarkową, zielonożółtą i

Muchomorek zielonawym, czyli sromotnikowym.

d.) Mleczaj rydz mylony z Mleczajem wełnianką (Fałszywym rydzem).

Mycie rąk – kontakt z różnymi grzybami!

5.) Rady dla grzybiarzy, wspólne wymyślenie hasel i zapisanie ich na dużym arkuszu papieru:

a.) *Zbieraj tylko te grzyby, które dobrze znasz!*

b.) *Grzyby delikatnie wykręcaj z podłoża!*

c.) *Zbieraj grzyby do wiklinowego koszyka!*

e.) *Nigdy nie jedz surowych grzybów!*

f.) *Gdy źle się czujesz, zymiotuj i zgłoś się do lekarza!*

6.) Na zakończenie zajęć każda grupa prezentuje wyniki swojej pracy.

Na podstawie wiedzy zdobytej podczas lekcji rozwiązują zadania z karty pracy (Załącznik nr 2.). Uczniowie wyjaśniają, dlaczego niektóre gatunki grzybów możemy zbierać a niektórych nie wolno. Umieszczają arkusz papieru z „dobrymi radami dla grzybiarzy”, na tablicy obok leśniczówki.

**Informacje
dodatkowe:**

Zadanie domowe: Dowiedz się (z poradnika lub atlasu grzybów), jakie grzyby są w Polsce pod ochroną i nie wolno ich zbierać.

Załącznik nr 1 – Najważniejsze informacje o grzybach jadalnych i niejadalnych

ZBIERAJ TYLKO TE GRZYBY

GRZYBY JADALNE

najczęściej zbierane

Prawdziwy grzybiarz, oprócz grzybów, powinien znać także drzewa.

Grzyby żyją często w symbiozie z określonymi drzewami i właśnie pod nimi najczęściej można je znaleźć.

Borowik szlachetny
Świerk

Podgrzybek brunatny
Chętnie rośnie w mchu

Podgrzybek zajęczek
Dąb

Kurka
(Pieprznik jadalny)

Podgrzybek złotawy
Lasy iglaste i liściaste

Kozłarz czerwony
Topola osika

Kozłarz babka
Brzoza

Gąska
Sosna

Maślak żółty
Modrzew

Maślak zwyczajny
Sosna

Kozłarz grabowy
Grab

Mleczaj rydz
Sosna

Kozłarz pomarańczowy
Brzoza

Kozłarz świerkowy
Świerk

Kozłarz sosnowy
Sosna

Pieczarka

GRZYBY TRUJĄCE

Nie należy ich zbierać, a nawet dotykać.

Są one jednak pokarmem dla owadów leśnych, współżyją z roślinami,
a ich piękne kolory dodają uroku lasom.

Nie niszczy tych grzybów!

Zapamiętaj jak wyglądają i naucz się je odróżniać od grzybów jadalnych.

Muchomor sromotnikowy

Najbardziej trujący z polskich grzybów!

Muchomor czerwony

Borowik szatański

Mleczaj wełnianka

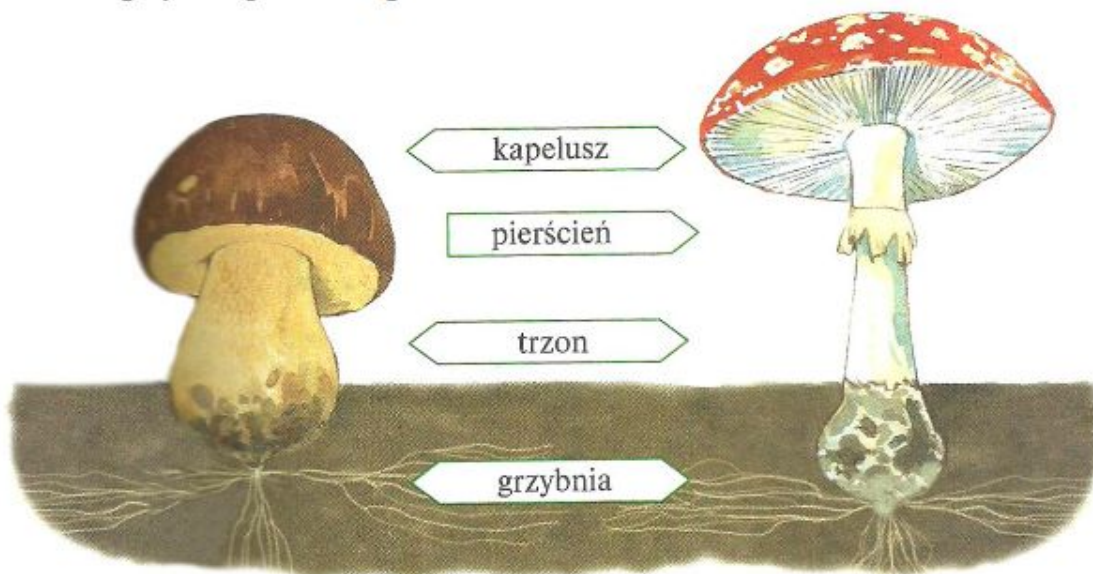

Maślanka wiązkowa

Wilgotnica stążkowa

A. Budowa grzyba kapeluszowego.

„Muchomor czerwony ma białe kropeczki.
Nie chcą go jeść dzieci ani wiewióreczki,
ale mech zielony gaworzy:
Patrzcie!! Jak mi z nim do twarzy!”

B. Sposób zbierania grzybów.

C. Zasady zbierania grzybów.

Na grzybobranie wybieraj się tylko z dorosłymi!

Zbieraj tylko te grzyby które dobrze znasz!

Grzyby delikatnie wykracaj z podłoża, lub obcinaj scyzorykiem!

Zbieraj grzyby do wiklinowego koszyka!

Nigdy nie wkładaj grzybów do foliówki!

Nigdy nie jedz surowych grzybów!

Gdy źle się czujesz, zymiotuj i zgłoś się do lekarza!

Załącznik nr 2 – Karta pracy

Zadanie 1

Wymień kilka grzybów jadalnych i trujących.

Grzyby jadalne	Grzyby trujące

Zadanie 2

Napisz dlaczego nie należy niszczyć żadnego znalezioneego w lesie grzyba?

.....

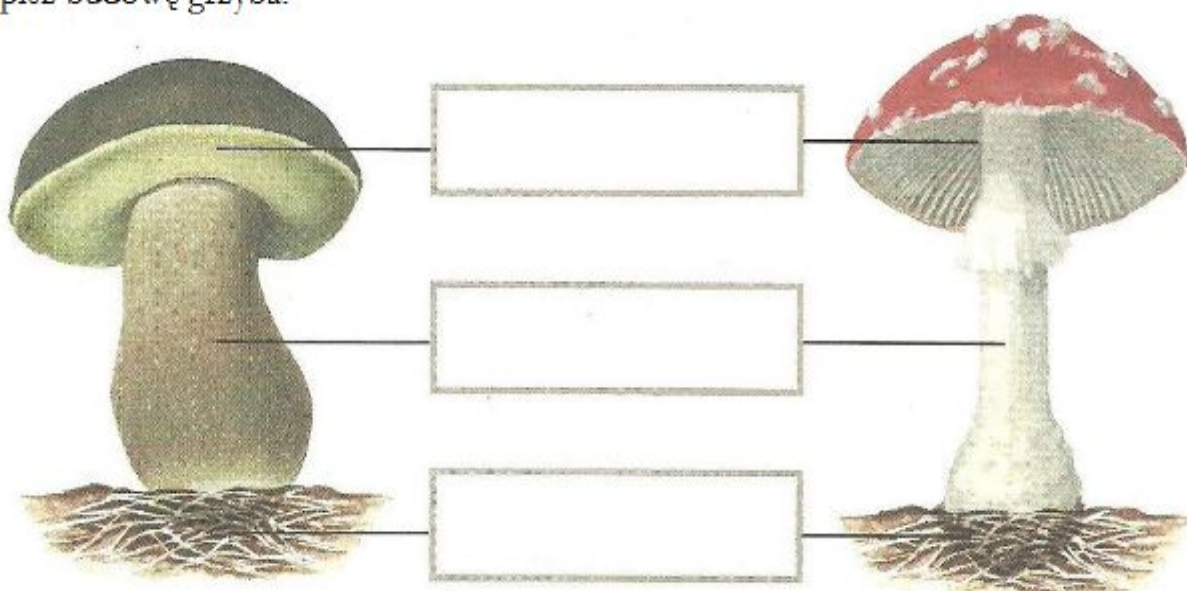
.....

.....

.....

Zadanie 3

Opisz budowę grzyba.

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Gabriela Urbańska

Przedmiot:	historia/lekcja wychowawcza	Etap edukacyjny	kl. IV - VI
Czas trwania i miejsce:	90 min. (cz. I/45 min./ sala lekcyjna + cz. II/45 min./spacer miejski śladami ks. Anny Jabłonowskiej) - szacowany czas nie uwzględnia czasu dotarcia grupy do miejsca, w którym rozpoczyna się spacer		
Temat lekcji:	Szlakiem sławnych postaci - księżna Anna Jabłonowska		
Cele ogólne lekcji:	Uczniowie poznają postać księżnej Anny Jabłonowskiej, dawnej właścicielki i patronki miasta Siemiatycze.		
Cele szczegółowe lekcji:	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">- umiejscowić postać księżnej Anny w przestrzeni czasowej/epoce oraz przedstawić jej krótki życiorys w kontekście działań prowadzonych na gruncie lokalnym- wskazać konkretne lokalizacje miejskie, w tym zabytki, związane z życiem i działalnością księżnej- przedstawić pole działania księżnej i jej zasługi dla rozwoju Siemiatycz- wskazać aktualne ślady i akcenty upamiętniające postać księżnej		
Treści nauczania wg podstawy programowej:	I.2 (kl. IV) XVI.5 (kl. V-VI)		
Formy i metody pracy:	pogadanka, lekcja w terenie, praca w grupach		
Pomoce dydaktyczne:	wydawnictwa monograficzne poświęcone księżnej i Siemiatyczom, fotografie miejsc zabytkowych i portretów księżnej, mapka miasta, smartfon, Internet		
Przebieg lekcji:	cz. I - lekcja stacjonarna - 45 min. <ol style="list-style-type: none">1. Przedstawienie uczniom scenariusza lekcji oraz zasad pracy (cz.		

- stacjonarna i terenowa). Podział klasy na grupy (4-5 osób) - 5 min.
2. Przedstawienie uczniom sylwetki księżnej Anny - krótki życiorys, związek z Siemiatyczami i okolicą, idea oraz zakres działań reformatorskich, pozycja społeczna - 35 min.
 3. Praca domowa: quiz (zał. 1) - 5 min.

cz. II - lekcja w terenie - 45 min.

1. Spacer edukacyjny rozpoczyna się pod dawną rezydencją księżnej (obecna Szkoła Muzyczna I st. im. W. Kilara w Siemiatyczach oraz Starostwo Powiatowe - dyskusja nt. działalności edukacyjnej i bibliofilskiej księżnej, w kontekście rozwoju nauk przyrodniczych, ekonomicznych oraz podstaw administracji lokalnej, wskazanie zachowanych zabytków oraz współczesnych placówek upamiętniających postać księżnej (Szpital Powiatowy, Szkoła Podstawowa nr 1, Biblioteka Publiczna) - 10 min.
2. Uczniowie w grupach otrzymują mapki miasta, wraz z nauczycielem podążają szlakiem księżnej w oparciu o zaznaczone miejsca (ul. Pałacowa, dawna synagoga, park miejski z posągiem ks. Anny, Zespół Kościoła Misjonarzy pw. Wniebowzięcia NMP, ewangelicka kaplica cmentarna) - 35 min.

**Informacje
dodatkowe:**

Czas, jaki grupa poświęci na dojazd/dotarcie do miejsca, w którym rozpoczyna się spacer można przeznaczyć na dyskusję nt. roli, jaką odegrała księżna Anna w historii Siemiatycz (jako administratorka, ekonomistka, wizjonerka, reformatorka) oraz poprawnych odpowiedzi do quizu.

Jako że etap edukacyjny sugerowany w ramach podejmowanego tematu lekcji charakteryzuje się dużą rozpiętością ważne jest, by nauczyciel dostosował poziom trudności i szczegółu do możliwości ucznia. Jeśli chodzi o zasób wiedzy samego nauczyciela – poza wprowadzeniem do tematu lekcji (zał. 2) zachęcam do skorzystania z dostępnych materiałów źródłowych oraz wsparcia przewodników turystycznych działających na terenie Miasta Siemiatycze (także w zakresie pozyskania mapki w punkcie IT).

Pomocna bibliografia:

- ✓ *Chorobińska-Misztal A., Z dziejów Siemiatycz drugiej połowy XVIII wieku, Białystok 1978*
- ✓ *Jabłonowscy. W kraju i poza jego granicami, Ciechanowiec 2015*
- ✓ *Księżna Anna z Sapiehów Jabłonowska (1728-1800), red. A. Wołk i Z. J. Wójcik, Siemiatycze 2001*
- ✓ *Studia i materiały do dziejów Siemiatycz, red. H. Majecki, Warszawa 1989*

Załącznik 1 Quiz o księżnej Annie

(wielokrotnego wyboru-prawidłowe odpowiedzi zostały podkreślone + 1 pytanie otwarte)

1. Jakim miejscem i instytucjom w Siemiatyczach patronuje księżna Anna?

- a) Miejska Biblioteka Publiczna
- b) Szkoła Podstawowa nr 1
- c) Szpital Powiatowy

2. Jak brzmiało drugie imię księżnej?

- a) Barbara
- b) Maria
- c) Paulina

3. Jak brzmiało nazwisko rodowej księżnej?

- a) Radziwiłł
- b) Sapieha
- c) Branicka

4. Na jakie lata w dziejach Polski przypada działalność ks. Anny?

- a) XIV w.
- b) XVIII w.
- c) kon. XIX w.

5. Jakie określenie najlepiej opisuje jej pozycję i kompetencje?

- a) Pani na Siemiatyczach, Radzynie i Płocku
- b) Pani na Siemiatyczach i Kocku
- c) Pani na Siemiatyczach i Ostrogu

6. Kim z wykształcenia była księżna?

- a) botaniczką
- b) ekonomistką
- c) historyczką sztuki

7. Zakres zmian społeczno-ekonomicznych, jakie zaprowadziła księżna, obejmował m.in.:

- a) reformę rolną i wprowadzenie pańszczyzny w miejsce gospodarki czynszowej
- b) rozwój edukacji i utworzenie Carskiej Akademii Przyrodniczej z siedzibą w Siemiatyczach
- c) budowę fabryk i drukarni

8. Wśród istotnych inwestycji księżnej Anny znalazły się:

- a) utworzenie potężnego księgozbioru i słynącego w całej Europie gabinetu historii naturalnej
- b) utworzenie szkoły medycznej ze specjalizacją położniczą
- c) budowa synagogi w sąsiedztwie dawnego cmentarza żydowskiego

9. Kto jest autorem rzeźby przedstawiającej księżną, umieszczonej w centralnej części parku miejskiego w Siemiatyczach?

- a) Władysław Szum
- b) Józef Charyton
- c) Jarosław Wiszenko

10. Jakie działanie/a księżnej Anny uważasz za najważniejsze dla mieszkańców Siemiatycz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zał. 2 Szlakiem sławnych postaci - księżna Anna Jabłonowska - wprowadzenie do tematu lekcji

Księżna Anna Paulina z Sapiechów Jabłonowska była jedną z najciekawszych, najbardziej światłych postaci kobiecych XVIII w. Inteligentna, wykształcona, ciesząca się autorytetem i szacunkiem poświęciła życie działalności naukowej, w szczególności dziedzinom wówczas eksperymentalnym jak administracja i zarządzanie oraz naukom agrarnym i przyrodniczym.

- ✓ Urodziła się w 1728 r. w miejscowości Wołpa jako córka Karoliny Teresy z Radziwiłłów, kanclerzanki litewskiej oraz Kazimierza Leona Sapiehy, generała artylerii. Po śmierci ojca (1738 r.)

dorastała pod opieką matki i jej drugiego męża - Józefa Aleksandra Jabłonowskiego. Para często udawała się w dalekie podróże, wówczas pod opieką Anny pozostawało zarówno młodsze rodzeństwo, jak i rodzinny majątek. Zarządzała nim z wielką chęcią i zaangażowaniem.

- ✓ Nie znamy szczegółów nt. wykształcenia, jakie odebrała księżna, jednak na podstawie informacji o doświadczeniach najmłodszych lat, wpływie środowiska, w jakim się wychowywała (ojczym był właścicielem ogromnej biblioteki, twórcą słynnej Akademii Jabłonowskich w Lipsku oraz uznanym publicystą), fragmentów listów i wzmianek postaci jej współczesnych (jak Franciszek Karpiński) otrzymujemy obraz erudytki, kobiety światowej i nade wszystko biegłej w temacie ekonomii, historii, polityki, biegle posługującej się łacina.
- ✓ Siemiatycze Sapieżanka otrzymała w posagu, wchodząc w związek małżeński z owdowiałym kuzynem ojczyma, wojewodą braclawskim, Janem Kajetanem Jabłonowskim (1750 r.) Mąż, obieżyświat i stały bywalec najznakomitszych dworów przedstawił Annę w Wersalu, Madrycie, Turynie, Wiedniu i Dreźnie. Wkrótce okazało się, że małżonków dzieli nie tylko lata, ale i życiowe priorytety. Księżna wróciła do kraju obejmując samodzielnie władzę nad wspólnym majątkiem, Jabłonowski zaś pozostawał za granicą (zmarł 1764 r.)
- ✓ Do majątku Jabłonowskich należały dobra siemiatyckie z siedzibą w Siemiatyczach, dobra wysokie z siedzibą w Wysokiem Litewskim i kockie, z siedzibą w Kocku a także wołyńskie, strzeliskie, kukizowskie, mariampolskie, jampolskie, Jezupolskie oraz szereg pojedynczych wsi - łącznie 14 miast i 107 wsi, w tym 24 folwarki.
- ✓ Intensywna rozbudowa Siemiatycz rozpoczęła się po pożarze w 1758 r. Powstały wówczas sklepy, ratusz pełniący rolę hali targowej (mieścił blisko 100 stanowisk), szpital Sióstr Miłosierdzia, szkoła połoźnicza, liczne manufaktury, drukarnie, miejska oberża, zaś w 1777 r. rozpoczęto budowę pałacu. Pod koniec XVIII w. Siemiatycze były największym ośrodkiem w departamencie białostockim (większym niż Białystok).
- ✓ Księżna zniosła w swych dobrach pańszczyznę, zaprowadzając w jej miejsce gospodarke czynszową, utworzyła kasę zapomogowo-pożyczkową dla włościan, opracowała swoisty „podręcznik” zarządzania dobrami ziemskimi pt. *Ustawy powszechne dla dóbr moich rządców* (8 tomów, Warszawa, 1786 r.), stworzyła model administracji lokalnej, uwzględniający zakres kompetencji jego poszczególnych ogniw – komendanta miasta, sądu miejskiego, kasy i magazynu, urzędników, służb porządkowych (rodz. policji), połoźnej, cyrulika, kominiarza, zegarmistrza, rzeczoznawcy, pisarza miejskiego; system uwzględniał m.in. politykę gospodarowania odpadami miejskimi, zagadnienia związane z estetyką zabudowań i utrzymania pojedynczych gospodarstw, funkcjonowaniem poczty i rzemiosł różnych.

- ✓ W swoich dobrach gościła rodzimych i zagranicznych uczonych, w pałacu w Siemiatyczach zgromadziła imponujący księgozbiór oraz eksponaty gabinetu historii naturalnej.
- ✓ Po śmierci męża księżna zaangażowała się w politykę. Po elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego wystąpiła przeciw królowi opowiadając się za konfederacją barską. Po jej upadku pogodziła się z królem i na stałe wycofała z życia politycznego.
- ✓ Śmiałe reformy księżnej zderzyły się z kiepską koniunkturą światową (wojna, rozbiory). Ogromne koszty utrzymania dóbr, w tym dworu, biblioteki oraz gabinetu przyrodniczego sprawiły, iż majątek tonął w długach. Pod koniec XVIII w. przeszedł w ręce wierzycieli.
- ✓ Księżna Anna zmarła prawdopodobnie w 1800 r. w Ostrogu. Tam też została pochowana.

Na podst. książki A. Chorobińskiej-Misztal „Z dziejów Siemiatycz drugiej połowy XVIII w.” (Białystok 1978 r.)

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Gabriela Urbańska

Przedmiot:	plastyka/lekcja wychowawcza	Etap edukacyjny	kl. IV - VI
Czas trwania i miejsce:	90 min. (cz. I/45 min. sala lekcyjna + cz. II/45 min./wizyta w manufakturze kafla) - szacowany czas nie uwzględnia czasu dotarcia grupy do zakładu w Siemiatyczach		
Temat lekcji:	Tradycje kaflarskie w Siemiatyczach i okolicach		
Cele ogólne lekcji:	Uczniowie poznają dzieje lokalnej produkcji kafla oraz współczesny proces produkcyjny.		
Cele szczegółowe lekcji:	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">- opisać poszczególne etapy produkcji kafla wraz z elementami zdobnictwa oraz ich zastosowanie- podać lokalizację najważniejszych dawnych ośrodków zajmujących się produkcją kafla w regionie- wymienić aktualnych producentów kafla- pracować z naturalnym surowcem jakim jest glina		
Treści podstawy programowej:	I.1 II.3 II.6 III.1 III.2		
Formy i metody pracy:	pogadanka, lekcja w terenie		
Pomoce dydaktyczne:	przykładowy kafel w stanie surowym i szkliwiony (do wypożyczenia z zakładu kaflarskiego lub Siemiatyckiego Ośrodka Kultury), wydawnictwa monograficzne poświęcone rzemiosłu, fotografie, Internet		

Przebieg lekcji:	<p>cz. I - wizyta w zakładzie produkcyjnym - 45 min.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawienie krótkiej historii firmy, prezentacja wyrobów, informacja o odbiorcach i rynkach zbytu) - 10 min. 2. Dawne a współczesne metody produkcji kafla - 10 min. 3. Zwiedzanie zakładu (zapoznanie z surowcem, narzędziami oraz poszczególnymi etapami produkcji kafla) - 25 min. <p>cz. II - lekcja stacjonarna - 45 min.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przypomnienie wiadomości nt. lokalnej tradycji wyrobu kafla i innych przedmiotów glinianych, sztuki zdobniczej oraz manufaktur (dawniej i dziś). Wykład warto uzupełnić o pomoce dydaktyczne (kafla) oraz materiały archiwalne (fotografie dawnych fabryk, szyldy, afisze etc.) - 10 min. 2. Zajęcia praktyczne (wykonanie własnego kafla w oparciu o dostępne wzory lub wykonanie dowolnych drobnych form przestrzennych z gliny) - 35 min. <p>Prace plastyczne można dokończyć w domu, a ocenić na następnych zajęciach. Najlepsze z nich warto utrwalić poprzez wypalenie w piecu przemysłowym (do ustalenia z właścicielem zakładu).</p>
Informacje dodatkowe:	<p>Jako że etap edukacyjny sugerowany w ramach podejmowanego tematu lekcji charakteryzuje się dużą rozpiętością ważne jest, by nauczyciel dostosował poziom trudności i szczegółu do możliwości ucznia. Jeśli chodzi o zasób wiedzy samego nauczyciela – poza wprowadzeniem do tematu lekcji (zał. 1) zachęcam do skorzystania z dostępnych materiałów źródłowych oraz wsparcia merytorycznego pracowników lokalnych zakładów kaflarskich. Zasadniczo, żaden z nich nie prowadzi zajęć stricte edukacyjnych oraz warsztatów dedykowanych dzieciom i młodzieży, ale chętnie gości grupy szkolne pozostające pod opieką nauczyciela. Wizyty są bezpłatne, jednak w przypadku uzupełnienia zajęć szkolnych o pracę z gliną, przy jej pozyskaniu z zakładu należałoby uiścić “grzecznościową” opłatę (do ustalenia z właścicielem manufaktury).</p>

Pomocna bibliografia oraz strony internetowe:

- ✓ *Ciesielski Z., Tradycyjne rękodzieło ludowe Podlasia, 2004*
 - ✓ <http://www.zdunskiepowiesci.pl/>
 - ✓ <http://shtetlroutes.eu/>
 - ✓ <https://www.alegrzeje.pl/>
 - ✓ <https://photomyhan.wordpress.com/2015/08/16/kaflarnia/>
-

Zał. 1 Tradycje kaflarskie w Siemiatyczach i okolicach – wprowadzenie do tematu lekcji

W momencie pracy nad scenariuszem zajęć edukacyjnych (2019 r.) w Siemiatyczach funkcjonują trzy zakłady zajmujące się produkcją kafla:

"HARYS" S.c. Strębski Leon i Kalisiak Maria (ul. T. Kościuszki 45), Euro Dom Ireneusz Łukasiuk (ul. T. Kościuszki 29) oraz P.P.U. Gabriela Fleks-Gromek (ul. 11 listopada 70). Są to niewielkie zakłady, bazujące na tradycyjnej produkcji ręcznej. To jedyna pozostałość po zakładach kaflarskich, jakie działały w regionie od połowy XX w.

Historia:

- ✓ Początki przemysłu ceramicznego w Siemiatyczach sięgają 1890 roku, kiedy pierwszą produkcję kafla uruchomił Hersz Belkies. Niedługo później powstały kolejne zakłady: *Radzyński, Gorfajn, Dajcz, Maliniak, Szyszko* oraz *Małach*. Siemiatyckie kafle szybko podbiły rynek krajowy i zagraniczny. Zakłady ceramiczne były najbardziej znaczącym pracodawcą w regionie, zatrudniającym chrześcijan i Żydów, zrzeszonych w związkach zawodowych. W XX w. w Siemiatyczach o okolicach działało blisko 30 zakładów (m.in. w Milejczycach – *Marcin Woiński i S-ka*, za ł. w 1929 r. i Nurcu – *Wyrób kafla M. Gorfajn*, zał. w 1898 r.)
- ✓ Największą rolę wśród zakładów siemiatyckich odgrywała fabryka kafla *Dajcz* (zał. w 1906 r.), położona pomiędzy ulicami Wysoką a Górną. Była to największa fabryka w kraju (kompleks obejmował kilka hektarów, 5 kondygnacji, posiadał podziemny taśmociąg). Dobrą passę zakładu przerwała wojna. Jego właściciele zginęli samobójczą śmiercią w drodze do obozu zagłady w Treblince wraz z innymi mieszkańcami Siemiatycz żydowskiego pochodzenia. Po zakończeniu

wojny, zakład upaństwowiono i przywrócono produkcję. Fabrykę ostatecznie zamknięto w 1990 r. Od tego czasu obiekt wpisany do krajowego rejestru zabytków pozostaje w całkowitym zapomnieniu - kompletnie splądrowany i zniszczony.

Technologia:

- ✓ Do produkcji kafli używa się dobrej jakości gliny o dużej plastyczności (za sprawą długoletniej tradycji ceramicznej naturalne złoża takiej gliny z okolic Siemiatycz są niemal wyczerpane, dlatego trzeba ją sprowadzać). Następnie poddawana jest ona "szlamowaniu", czyli uzdatnianiu poprzez rozpuszczanie w wodzie z dodatkami kwarców i kredy. Glinę oczyszcza się na sitach, a dla zwiększenia plastyczności musi dodatkowo leżakować w wilgotnym pomieszczeniu. Kafle wyciskane są ręcznie w specjalnej prasie i wypalane dwukrotnie (w stanie surowym i po pokryciu szkliwem). Obecnie w Siemiatyczach produkowane są kafle tradycyjne gładkie o wym. 20x10 cm, kominkowe – z tłoczonym wzorem, kafle kwadratowe i różnego rodzaju gzymsy. Występują 6 kolorach: białym, kremowym, jasnym i ciemnym brązie, jasnym i ciemnym zielonym.

Na podstawie:

<http://shtetlroutes.eu/pl/spacer-po-siemiatyczach/>

<http://www.zdunskieopowiesci.pl/siemiatyczne-zabytek-w-ruinie/>

oferta producentów lokalnych

SCENARIUSZ LEKCJI

Autor: Jolanta Sobesiuk

Przedmiot:	Przyroda	Etap edukacyjny	II (klasy IV- VIII)
Czas trwania i miejsce:	45 minut		
Temat lekcji:	Wielokulturowe Podlasie - wprowadzenie (geografia, historia, administracja, architektura ...)		
Cele ogólne lekcji:	Poznanie pojęcia wielokulturowy w odniesieniu do Podlasia		
Cele szczegółowe lekcji:	Uczeń: - definiuje pojęcie "wielokulturowy", - docenia różnorodność - poznaje bogactwo regionu (strój podlaski, Podlasie geograficzno-historycznie, charakterystyczne elementy architektoniczne)		
Treści podstawy programowej:	Język polski I.3, I.4, I.7 Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych. Załącznik nr 2. W: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie..., s. 10. W rozwoju społecznym „bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji”		
Formy i metody pracy:	Pogadanka, obserwacja, praca grupach		
Pomoce dydaktyczne:	Karta pracy, Internet		
Przebieg lekcji:	<ol style="list-style-type: none">1. Wyjaśnienie pojęcia wielokulturowy w ciągu znaczeniowym wiele, kultura, różnorodność, bogactwo. Wprowadzenie nauczyciela z burzą mózgów. (7 minut).2. Kultura – co to jest? Elementy kultury Podlasia – krótkie wyjaśnienie nauczyciela, wprowadzenie do pracy w grupach (3 minuty)3. Podział na grupy tematyczne: (praca w grupach wg karty pracy – 15 minut). Każda grupa wypełnia swoją część karty pracy. a) strój podlaski (pasiak)		

	<p>b) Podlasie vs województwo podlaskie na mapie Polski (administracyjnej, fizycznej, etnograficznej)</p> <p>c) miasto/wieś – skład narodowo-wyznaniowy, elementy tworzące kulturę miejsca</p> <p>4. Prezentacja pracy grup (15 minut). Teraz pozostali uzupełniają kartę pracy na podstawie prezentacji pozostałych grup</p> <p>5. Podsumowanie: Wielokulturowość bogactwem regionu – (5 minut), krótkie podsumowanie nauczyciela</p>
Informacje dodatkowe	<p>W zależności od zainteresowania tematem i/lub wieku uczniów lekcję można rozłożyć na dwie jednostki lekcyjne, wtedy wydłużyć czas pracy w grupach i zrobić wspólne podsumowanie z uczniami z dyskusją.</p> <p>Przy młodszych dzieciach można dać jako pracę domową kolorowanki z podlaskim strojem.</p>

Załącznik 1 Strój podlaski na tle strojów ludowych w Polsce

<https://www.polskatradycja.pl/folklor/stroje-ludowe/mazowsze/123-stroj-podlaski.html>

<http://powazniaki.pl/polskie-stroje-ludowe/>

Załącznik 2 Podlasie na mapie Polski

<https://pomoceszkolnenina.pl/moja-ojczyzna-224-mapa-polski-p-213.html> mapa fizyczna krainy

<https://mala275.blogspot.com/2015/08/moja-ojczyzna.html?m=1> województwa

<https://www.pinterest.de/pin/481955597601411735/> mapa etnograficzna

Załącznik 3 Siemiatycze – wielokulturowość na przykładzie miasta

<https://siemiatycze.eu/pl/informator-miejski/nasze-miasto/historia.html> prezentacja o Siemiatyczach na dole strony

Załącznik 4 Indywidualna Karta Pracy

	Strój męski opis elementów	Strój damski opis elementów	
Strój podlaski pasiak			

	województwo podlaskie	Podlasie jako kraina geograficzna	Podlasie etnograficznie
Podlasie			
	skład narodowo-wyznaniowy dawniej(np. przed II wojną światową)	skład narodowo-wyznaniowy obecnie	elementy kultury
Miasto/wieś. np. Siemiatycze			

SCENARIUSZ LEKCJI

Autor/ka: Monika Lipińska, Zespół Szkolno – Wychowawczy w Huszlewie

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie

Przedmiot:	Edukacja przyrodnicza	Etap edukacyjny	I (klasa II)
Czas trwania i miejsce:	90 minut, sala lekcyjna oraz korytarz / sala gimnastyczna		
Temat lekcji:	Zasady zachowania się ludzi w lesie.		
Cele ogólne lekcji:	Opracowanie leśnego savoir - vivre		
Cele szczegółowe lekcji:	Uczeń: <ul style="list-style-type: none">• potrafi właściwie zachować się przebywając w lesie;• uczy się pracy w grupie;• uczy się odpowiedzialności za wykonywane zadanie oraz efekty pracy grupy;• poprawnie wypowiada się ustnie oraz pisemnie.		
Treści podstawy programowej:	I 1.1 / I 1.3 / I 1.5 / I 2.4 / I 3.1 / I 4.1 / I 4.4 / I 4.5 / I 5.5		
Formy i metody pracy:	Pogadanka, praca w grupach, ćwiczenia ruchowe		
Pomoce dydaktyczne:	Arkusze papieru ze słowem LAS oraz wklejonym zdjęciem jednego drzewa; kredki; flamastry; duży arkusz papieru; karteczki z nazwami leśnych zwierząt, arkusze papieru		
Przebieg lekcji:	1) Wprowadzenie do tematyki zajęć – tworzenie skojarzeń do wyrazu LAS . Nauczyciel dzieli uczniów na 4-, 5-osobowe grupy. Każda grupa otrzymuje arkusz papieru z napisanym słowem LAS oraz przyklejonym zdjęciem jednego drzewa. Zadanie uczniów polega na dopisaniu swoich skojarzeń w formie łańcuszka np.: LAS – drzewa – ptaki – gniazda – młode ptaki – świergot; LAS – odpoczynek – wycieczka – szum drzew – śpiew ptaków – grzyby – zbieranie – biwak – zuchy – podchody. Następnie grupy dorysowują ilustrację do przyklejonego drzewa zgodnie z tematyką swoich skojarzeń. Ostatnim etapem zadania jest prezentacja przez każdą z grup swojej pracy. (30minut)		

	<p>2) Nauczyciel wprowadza pojęcie „savoir – vivre” oraz odbywa się pogadanka na ten temat (Co oznacza savoir – vivre? W jakich miejscach obowiązuje? Kogo dotyczy?) (15 minut) Załącznik 1</p> <p>3) Zabawa ruchowa „Zwierzęta w lesie”. Nauczyciel wybiera jednego ucznia, który stoi na środku korytarza / sali gimnastycznej, na linii narysowanej kredą. Uczeń ten wciela się w rolę leśniczego, który będzie łapał pozostałych uczestników zabawy. Oprócz leśniczego, każdy uczeń otrzymuje karteczkę z nazwą leśnego zwierzęcia (np.: wilk, ryś, niedźwiedź, sarna, kukułka, sowa, dzik, jeź). Uczniowie wcielają się w rolę przydzielonego im zwierzątka. Jest dwóch lub więcej uczniów (w zależności od liczebności klasy), którzy reprezentują dany gatunek zwierząt. Kiedy nauczyciel wymieni nazwę konkretnego zwierzęcia, uczniowie, którzy wcielili się w jego rolę, starają się przebiec na drugą stronę korytarza / sali gimnastycznej, a zadaniem leśniczego jest próba złapania ich. Złapani uczniowie / zwierzęta odchodzą z gry. Nauczyciel wywołuje kolejne zwierzęta, które próbują przedostać się na drugą stronę. Zabawa kończy się wtedy, gdy pozostanie tylko jeden uczeń, który staje się zwycięzcą. (15minut)</p> <p>4) Uczniowie otrzymują czyste arkusze papieru, na których w grupach opracowują zasady zachowania się w lesie. Każda grupa zapisuje swoje punkty regulaminu na arkuszu. Następnie odbywa się prezentacja poszczególnych grup. Na podstawie zasad zapisanych przez uczniów zostaje opracowany wspólny savoir – vivre na oddzielnym arkuszu papieru uwzględniający pomysły dzieci. Opracowane zasady mogą być wyeksponowane w klasie lub na korytarzu szkoły w celu zapoznania się z nimi uczniów z innych klas. (30minut) Załącznik 2</p>
<p>Informacje dodatkowe:</p>	<p>Chętni uczniowie mogą wykonać ilustrację przedstawiającą wybrany przez nich punkt z końcowej wersji leśnego savoir – vivre.</p>

Załącznik 1

Pojęcie **savoir – vivre** można wprowadzić i objaśnić dzieciom przytaczając przykłady np.:

1. Nauczyciel: Co robicie przychodząc rano do szkoły i widząc osoby dorosłe (nauczycieli, panią woźną, księdza, siostrę katechetkę)?
Dzieci: mówimy „dzień dobry”; „Szczęść Boże”.
2. Nauczyciel: W trakcie lekcji wchodzi do sali lekcyjnej p. Dyrektor. Co zrobicie?
Dzieci: wstaniemy i powiemy „dzień dobry”
3. Nauczyciel: Jesteśmy w kinie. Jak się będziemy zachowywać?
Dzieci: Nie będziemy rozmawiać, jeść ani pić. Będziemy cicho oglądać film, żeby nie przeszkadzać innym.

4. Nauczyciel: Co zrobicie, jeśli nawet niechcący potrąciliśmy koleżankę lub kolegę?
Dzieci: powiemy „przepraszam”
5. Nauczyciel: Idziemy na wycieczkę do lasu. Jak powinniśmy się zachować? Dzieci: Nie krzyczymy. / Nie zostawiamy butelek po wodzie. / Nie wyrzucamy opakowań po kanapkach.

Nauczyciel: Czyli widzicie, że są miejsca, sytuacje, w których powinniśmy się właściwie zachować. Taki zbiór zasad dobrego wychowania, właściwego zachowania się nosi nazwę **savoir – vivre**. Obowiązuje zarówno dzieci jak i osoby dorosłe, czyli wszystkich. Okazujemy w ten sposób szacunek innym – ludziom lub zwierzętom.

Załącznik 2

Przykłady zasad leśnego savoir – vivre:

1. Nie hałasujemy.
2. Nie śmiecimy. / Dbamy o czystość.
3. Rozpalamy ognisko w obecności dorosłych w wyznaczonych miejscach.
4. Nie niszczymy niejadalnych grzybów.
5. Nie zrywamy roślin tylko robimy im zdjęcia.
6. Nie wjeżdżamy samochodem, quadem ani motocyklem do lasu.
7. Nie straszymy zwierząt ani ptaków leśnych.

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka **Emilia Mroczkowska, Szkoła Podstawowa w Milejczycach**

Przedmiot:	Biologia	Etap edukacyjny	II
Czas trwania i miejsce:	2 godziny lekcyjne / łąka przy rzece		
Temat lekcji:	Rośliny łąk nadbużańskich.		
Cele ogólne lekcji:	Poznanie roślin łąk Podlasia Nadbużańskiego		
Cele szczegółowe lekcji:	Uczeń: -rozpoznaje pospolite gatunki roślin łąkowych na podstawie ilustracji (zdjęcia), - potrafi posługiwać się atlasem i kluczem do oznaczania roślin,		
Treści podstawy programowej:	Cele kształcenia, wymagania ogólne: I.1 ; III.3 Treści nauczania, wymagania szczegółowe: II.1.1, II.1.2, II.1.3, II.5.5A, II.5.5B		
Formy i metody pracy:	Pogadanka, obserwacja (lekcja w terenie), praca w parach		
Pomoce dydaktyczne:	prace, atlasy roślin i klucze do oznaczania roślin, lupki, nożyczki, urządzenie multimedialne z czytnikiem kodów QR		
Przebieg lekcji:	<ol style="list-style-type: none">1. Przedstawienie uczniom zasad pracy na lekcji, oraz zasad poruszania się na terenie obserwacji. Podział klasy na grupy (4-5 osób). (10 minut)2. Wyjaśnienie zasad oznaczania roślin za pomocą kluczy i atlasów. (15 minut)3. Oznaczanie roślin występujących na badanym obszarze i uzupełnianie karty pracy (Zał. 1) (30 minut)4. Na zakończenie zajęć każda grupa prezentuje wyniki swojej pracy.(15 minut)5. Uczniowie odpowiadają na pytanie: „Który z opisanych gatunków roślin jest najliczniejszy na badanym obszarze?” (5 minut)6. Na podstawie wiedzy zdobytej podczas obserwacji rozwiązują zadanie z karty pracy (Zał.2).(15 minut)		
Informacje dodatkowe:	Praca domowa: Poćwicz rozpoznawanie roślin korzystając z aplikacji Learning Apps. Zeskanuj kod QR i baw się dobrze:		

Zdjęcia roślin pochodzą ze strony: <https://www.medianauka.pl/rosliny-lakowe>

Załącznik nr 1

KARTA PRACY – ROŚLINY ŁĄK NADBUŻAŃSKICH

Nazwa rośliny	Barwa kwiatostanu	Kształt blaszki liściowej (opis lub rysunek)	Liczebność	Inne
Ostrożeń łąkowy	Fioletowe	O różnym kształcie, wcięte, klapowane	Mało liczny	Bylina

Załącznik nr 1

KARTA PRACY – ROŚLINY ŁĄK NADBUŻAŃSKICH

Wytnij i dopasuj nazwy roślin do odpowiednich zdjęć

Goździk kropkowany	Rzeżucha łąkowa	Kuklik zwisły
Siedmiopalecznik błotny	Bodziszek łąkowy	Knieć błotna
Przetacznik długolistny	Przytulia właściwa	Życica trwała
Koniczyna biała	Jaskier ostry	Czyściec błotny

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Agnieszka Agapow

Przedmiot:	Język polski	Etap edukacyjny	II (klasa IV, V, VI)
Czas trwania i miejsce:	90 minut, Mężenin		
Temat lekcji:	Baśnie i legendy Nadbużańskiego Podlasia – o tym dlaczego rzeka Bug nie zagraża mieszkańcom wsi Mężenin.		
Cele ogólne lekcji:	Zdobycie informacji z różnych źródeł na temat Mężenina, wsi Nadbużańskiego Podlasia.		
Cele szczegółowe lekcji:	Uczeń: <ul style="list-style-type: none">• potrafi z różnych źródeł zdobyć informacje na temat Mężenina i rzeki Bug• zna legendy związane z wsią• tworzy notatkę i folder reklamowy		
Treści podstawy programowej:	III.2, IV.2, IV.3, IV.8, IV.9		
Formy i metody pracy:	Pogadanka, burza mózgów, praca w grupach, praca w terenie		
Pomoce dydaktyczne:	Telefony z aparatami fotograficznymi i dostępem do Internetu, karty pracy		
Przebieg lekcji:	<ol style="list-style-type: none">1. Przedstawienie celów lekcji i zasad pracy. Podział klasy na grupy, rozdanie kart pracy. (5 min.)2. Spacer po Mężeninie, pogadanka (nauczyciel lub przewodnik opowiada o historii wsi, walorach turystycznych, zabytkach, przydrożnych kapliczkach i krzyżach oraz legendach związanych z nimi.) (załącznik 2.) Uczniowie, słuchają, sporządzają dokumentację fotograficzną oraz notatki (50 min.)3. Uzupelnienie kart pracy. (załącznik 1) (15 min.)4. Odpowiedź na pytanie postawione w temacie (burza mózgów, wszyscy wymieniają pomysły, najciekawsze zapisują na papierze. A może to zasługa sił nadprzyrodzonych, o których opowiadają lokalne legendy?). (15 min.)5. Podsumowanie zajęć (5 min.)6. Praca domowa: Na podstawie notatek, zdjęć każda grupa ma stworzyć folder reklamujący walory turystyczne Mężenina.		

2. Co przedstawiają poniższe zdjęcia. Opowiedz legendę związaną z przynajmniej jednym z tych miejsc.

Załącznik nr 2

Mężenin

Wieś malowniczo położona nad lewym brzegiem leniwie meandrującego Bugu. Powstała najprawdopodobniej już na przełomie XIV i XV wieku, niegdyś ze względu na swoje położenie pełniła funkcję przystani i punktu przeładunkowego zboża. Jej nazwa pochodzi, jak głosi wieść gminna, od nazwiska rodu Mężyńskich. Obecnie nie zachowało się wiele zabytków, czy śladów z tamtego okresu, pozostał jedynie popadający w ruinę, wielokrotnie przebudowywany, zmieniający swoich właścicieli i przeznaczenie dworek, prowadząca do niego brama wjazdowa oraz otaczający go park. Właściciele majątku było wielu między innymi: Kuczyńscy, Kobylski, Jundziłł oraz Tatarzyński do 1911 roku, kiedy to posiadłość przejął za długi Bank Ziemiański w Lublinie. W latach 20-tych XX wieku dzierżawcą majątku został Ludwik Prażmowski, a już po dwóch latach bank odsprzedał majątek Towarzystwu Teozoficznemu z Warszawy. Towarzystwo Teozoficzne postanowiło urządzić w Mężeninie Ośrodek Kultury Rolnej oraz rodzaj pensjonatu dla swoich członków.

„Głucha wioska na Podlasiu” tak o Mężeninie pisał Janusz Korczak - pedagog, wychowawca i przyjaciel dzieci, który odpoczywał w utworzonym pensjonacie i odwiedzał kilkakrotnie dziecińce- kolonie organizowane dla najmłodszych z nadbużańskiej wsi odbywające się w okresie wakacji w latach 30-tych

XX wieku. W tym czasie często przebywali tu: Wanda Wasilewska, autorka książki „Ziemia w jarzmie”, gen. Michał Karaszewicz- Tokarzewski i wielu innych znanych nam z kart historii ludzi.

Dużo wcześniej osadę odwiedził Zygmunt Gloger polski etnograf, folklorysta, historyk, który zatrzymał się na nocleg w miejscowej gospodzie w 1875 roku, co uwiecznił w swojej książce „Dolinami rzek”. Po II wojnie światowej majątek stał się własnością państwa. Utworzono tam ośrodek wypoczynkowo – kolonijny, a od 1965 przeniesiono tam szkołę podstawową. Obecnie dworek i otaczający go park są własnością prywatną.

Jeden z właścicieli dworku, jest fundatorem kapliczki znajdującej się nieopodal parku, z powstaniem której związana jest pewna opowieść. Na początku sierpnia obchodzone jest święto Przemienienia Pańskiego, wszyscy mieszkańcy wsi wiedzą też, że jest to czas zbioru zbóż. Otóż pewnego lata właściciel majątku, lekceważąc prawa boskie i zwyczaje mieszkańców, nakazał swoim żniwiarzom prace na polu. Ludzie bali się sprzeciwić, więc zamiast udać się na modlitwę do kościoła ciężko pracowali. Nazajutrz zachorowała córka pana, ten doszedł do wniosku, że jest to kara za jego zachowanie i błagał Boga i ludzi o wybaczenie swoich win. Dziewczyna wróciła do zdrowia, a ojciec postanowił ufundować krzyż(kapliczkę) wotywną, która stoi do dziś dzięki mieszkańcom Mężenin.

Ciekawa legenda związana jest też z inną, stojącą w środku wsi kapliczką poświęconą świętemu Janowi Nepomucenowi. Działo się to wiele lat temu, w okolicy szalała zaraza, dziesiątkując mieszkańców Mężenin. Jakby tego było mało, wezbrane wody rzeki zaczęły zagrażać wsi położonej tuż nad jej brzegiem. Jeden z miejscowych rybaków, zrozpaczony, zostawiwszy w domu chorą żonę i dzieci wyszedł nad Bug, aby błagać Stwórcę o litość i zdrowie dla swojej rodziny, nie mógł już dłużej patrzeć na ich cierpienie. Klęcząc, wydało mu się, że rzeką płynie człowiek i wzywa pomocy. Zerwał się na równe nogi, wskoczył do swego czółna i nie zważając na grożące mu niebezpieczeństwo, ruszył na pomoc. Widząc, wypływającego na rzekę człowieka, inni rybacy ruszyli z pomocą sąsiadowi, ponieważ myśleli, że postanowił z rozpacz odebrać sobie życie, ale szybko zawrócili, gdyż nurt był bardzo silny. Kiedy ten podpłynął bliżej, ujrzał unoszącą się na falach rzeki drewnianą figurę, wyłowił ją, schował i nie mówiąc nic nikomu, zaniósł ją do domu. Domyślał się, że to figura jakiegoś świętego, więc modlił się żarliwie do niego o zdrowie dla swojej rodziny. Po pewnym czasie wszyscy wyzdrowieli, a we wsi nikt już nie zachorował. Rybak zrozumiał, że to dzięki wstawiennictwu świętego Jana zaraza przestała zbierać śmiertelne żniwo, a wody rzeki opadły do poziomu niezagrażającego powodzią. Postanowił powiedzieć o tym mieszkańcom, a po radzie z nimi postanowił wybudować kapliczkę, w której do dziś stoi figura wyłowiona z rzeki. Od tamtej pory nigdy nie było żadnej strasznej powodzi, ani zarazy.

Więcej informacji o wsi Mężenin i rzece Bug można znaleźć w Internecie.

SCENARIUSZ LEKCJI

Autor: Radosław Bajena

Przedmiot:	j. angielski	Etap edukacyjny	II (klasa VIII)
Czas trwania i miejsce:	90 minut, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Serpelicach		
Temat lekcji:	Żołnierze wyklęci na Podlasiu Nadbużańskim		
Cele ogólne lekcji:	- uczniowie poznają historię członków polskiego podziemia zbrojnego w czasie okupacji hitlerowskiej oraz sowieckiej		
Cele szczegółowe lekcji:	- uczniowie poznają pojęcie „żołnierzy wyklętych” - uczeń dowiadyuje się o oddziałach partyzanckich, które walczyły w czasie okupacji hitlerowskiej oraz sowieckiej - uczniowie potrafią wymienić imiona najważniejszych postaci podziemia niepodległościowego ważnych dla ich regionu		
Formy i metody pracy:	- prezentacja multimedialna oparta na źródłach		
Pomoce dydaktyczne:	- książki - artykuły - filmy		
Przebieg lekcji:	1. Przedstawienie uczniom terminu „żołnierzy wyklętych” oraz historię pojawienia się go w nomenklaturze polskiej (10 min.) 2. Podanie przykładów literackich i filmowych w których obecna jest tematyka żołnierzy II konspiracji (10 min.) 3. Pokazanie przykładów szkół oraz obiektów w rejonie nadbużańskim poświęconych żołnierzom wyklętym (20 min.) 4. Przedstawienie historii najważniejszych oddziałów działających w okolicy (20 min.) 5. Prezentacja postaci związanych z podziemiem niepodległościowym ważnych dla historii Podlasia Nadbużańskiego (20 min.) 6. Podsumowanie oparte na przeprowadzonym teście wiedzy (10 min.)		

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Alicja Zienkiewicz - Zielińska

Przedmiot:	język polski	Etap edukacyjny	II
Czas trwania i miejsce:	3x45min Platerów, Mężenin		
Temat lekcji:	„Głucha wioska na Podlasiu”		
Cele ogólne lekcji:	uczeń -zapoznaje się z biografią i twórczością Janusza Korczaka		
Cele szczegółowe lekcji:	Uczeń: - zna historię pobytu Janusza Korczaka w nadbużańskiej miejscowości Mężenin - czyta ze zrozumieniem utwór literacki - interpretuje przeczytane fragmenty tekstu „Dzieci Biblii: Mojżesz” - wizualizuje wybrane fragmenty utworu - współpracuje w grupie		
Treści podstawy programowej:	I. 1. 12), I.1.14), I.1.17), I.1.20), I.2. 12)		
Formy i metody pracy:	praca w grupach, praca z tekstem, warsztaty		
Pomoce dydaktyczne:	folder Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Platerowie „ 25 lat z Korczakiem” teksty utworu Janusza Korczaka „Dzieci Biblii: Mojżesz” aparaty fotograficzne, ew. telefony komórkowe rekwizyty, kostiumy		
Przebieg lekcji:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uczniowie poznają sylwetkę Janusza Korczaka i historię jego pobytu w Mężeninie (gm. Platerów), zwanym przez pisarza „Głuchą wioską na Podlasiu” – praca z folderem „ 25 lat z Korczakiem” (w formie papierowej do pobrania w czytelni Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Platerowie lub na stronie http://platerow.org/) (15 min). 2. Warsztaty literackie. W grupach uczniowie czytają utwór „Dzieci Biblii: Mojżesz”. Zastanawiają się nad jego wymową. Wybierają fragmenty warte uwagi i zapamiętania oraz uwiecznienia na fotografii. Nad całością czuwa nauczyciel (30min). 3. Uczestnicy zajęć dokonują podziału obowiązków w grupie: Kto robi zdjęcia?, Kto gromadzi rekwizyty? Kto pozuje? Kto dokona przeglądu zdjęć? itp. Następnie zastanawiają się, w taki sposób na zdjęciu ukazać 		

	<p>symboliczne i uniwersalne prawdy oraz idee zawarte w utworze „Dzieci Biblii” (15 min).</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Uczniowie przygotowują (wybierają/wypożyczają z zasobów zgromadzonych w szkolnej pracowni plastycznej: ul. Siedlecka 7, Platerów) stroje i rekwizyty do sesji zdjęciowej (15 min). 5. Warsztaty fotograficzne w Mężeninie. Pod okiem specjalisty (fotograf) uczestnicy w zespołach wykonują zdjęcia będące nawiązaniem do wybranych przez grupę cytatów z „Dzieci Biblii” (60 min). 6. W domu wyznaczeni do tego uczniowie (w ustalonym czasie i w dowolnej formie), przygotowują prezentacje wykonanych fotografii. Następnie odbywa się pokaz zdjęć do fragmentów utworu Janusza Korczaka „Dzieci Biblii. Mojżesz”.
<p>Informacje dodatkowe:</p>	<p>Warto, aby prowadzący zajęcia przygotował awaryjnie sensowną ilość folderów w formie papierowej.</p> <p>Warto, by nauczyciel zadbał o zapasowe egzemplarze utworu „Dzieci Biblii. Mojżesz” oraz aparaty fotograficzne.</p> <p>Warto poprosić profesjonalistę o pomoc w przeprowadzeniu sesji fotograficznej.</p>

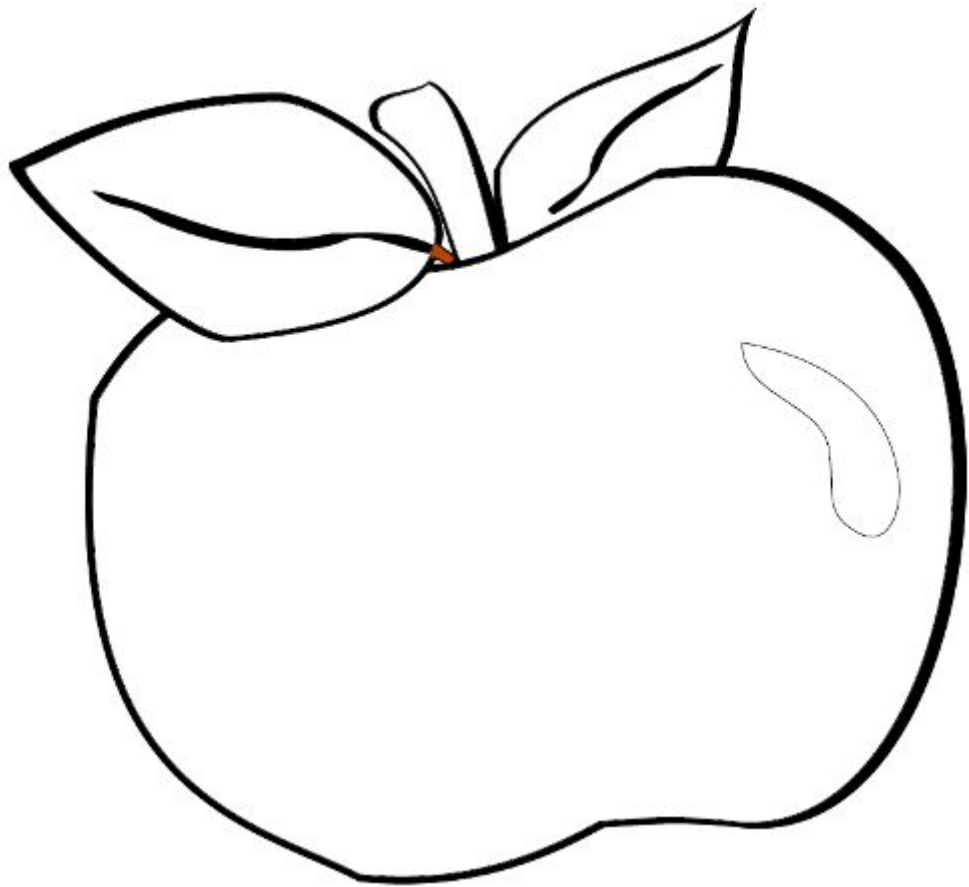
SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Marta Wawryniuk

Przedmiot:	Edukacja przyrodnicza	Etap edukacyjny	I (I-III)
Czas trwania i miejsce:	60 min , sad owocowy jesienią		
Temat lekcji:	Spacerkiem po sadzie owocowym.		
Cele ogólne lekcji:	Uczeń zna charakter pracy w sadzie owocowym.		
Cele szczegółowe lekcji:	<ul style="list-style-type: none"> - wymieni wartości odżywcze jabłek dla prawidłowego rozwoju - uczeń zna podział gatunków owocowych - uczeń poznaje odmiany jabłek i potrafi podać ich charakterystyczne cechy - uczeń poznaje zawód sadownika - uczeń potrafi wymienić nazwy maszyn używanych do pracy w sadzie - uczeń nabywa umiejętności pracy w grupie - rozwijanie umiejętności manualnych uczniów 		
Treści podstawy programowej:	IV.1.6; IV .2.1; IV.2.6; IV.3.1		
Formy i metody pracy:	<p>Metoda: słowna , oglądowa, zadań stawianych dzieciom do wykonania</p> <p>Formy: indywidualna, grupowa, zbiorowa</p>		
Pomoce dydaktyczne:	<p>iane owoce, różne odmiany jabłek rosnące na drzewach, karta pracy załącznik 1</p> <p>– jabłko, kredki, flamastry</p>		
Przebieg lekcji:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powitanie prowadzącego spotkanie za pomocą rundki: „Mój ulubiony owoc, który rośnie w Polsce.”(3 min) 2. Przedstawienie ogólnych wiadomości na temat jabłka z podkreśleniem na właściwości odżywcze. (8 min) 3. Przedstawienie i podział istniejących gatunków w sadzie (ziarnkowe – jabłoń i grusz, pestkowe – wiśnia czereśnia , śliwa, brzoskwinia).(7min) 4. Przedstawienie cyklu pracy w sadzie (zajęcia wiosną, latem, jesienią, zimą).(7 min) 5. Ćwiczenia i zabawy ruchowe: (15min) 		

	<ul style="list-style-type: none"> ● wyścigi rzędów- slalom między rzędami, zbieranie jabłek na czas (w grupie), bieg dookoła drzew z jabłkiem trzymanym pod brodą, ● gimnastyka przy drzewach <ol style="list-style-type: none"> 6. Prezentacja maszyn rolniczych wykorzystywanych w pracy w sadzie.(5 min) 7. Prowadzący prezentuje 5 odmian jabłek. Opowiada o nich i wskazuje na jego cechy charakterystyczne – ubarwienie wielkość lub smak- (10 min) <p>(Jonagold, Szampion, Jdared, Gala, Zielone Granny). W tej części uczniowie dostają karty pracy z jabłkiem i kolorują na barwy poznanych odmian jabłek. Zadaniem prowadzącego jest odgadnąć jakie jabłko miało na myśli dziecko.</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Na koniec spotkania w sadzie wszyscy uczniowie biorą udział w zawodach zbierania jabłek po uprzedniej instrukcji technik zrywania jabłka.(5 min) 9. Zerwane jabłka zabierają do domu jako pamiątką po zajęciach w sadzie.
<p>Informacje dodatkowe:</p>	<p>Prowadzący przekazuje bazę pytań nauczycielowi, które dotyczą odbytych zajęć. Maja one na celu sprawdzenie zdobytej wiedzy na zajęciach i pogłębienie tematu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Jaki kształt ma jabłko? ● Jakie kolory mogą mieć jabłka? ● Co znajduje się w środku jabłka? ● Zanim zjemy jabłko co należy z nim zrobić? ● Jakie znaczenie odegrało jabłko w bajce o Królowie Śnieżce? ● Podziel wyraz jabłko na sylaby? ● Dokończ zdanie – ciastko z jabłkami to? ● Jak nazywamy ogród, w którym rosną drzewa owocowe? ● Podaj trzy odmiany jabłek poznanych na zajęciach w sadzie ● Do jakich potraw dodajemy jabłka? ● Jaki zawód wykonuje osoba pracująca w sadzie?

Załącznik 1

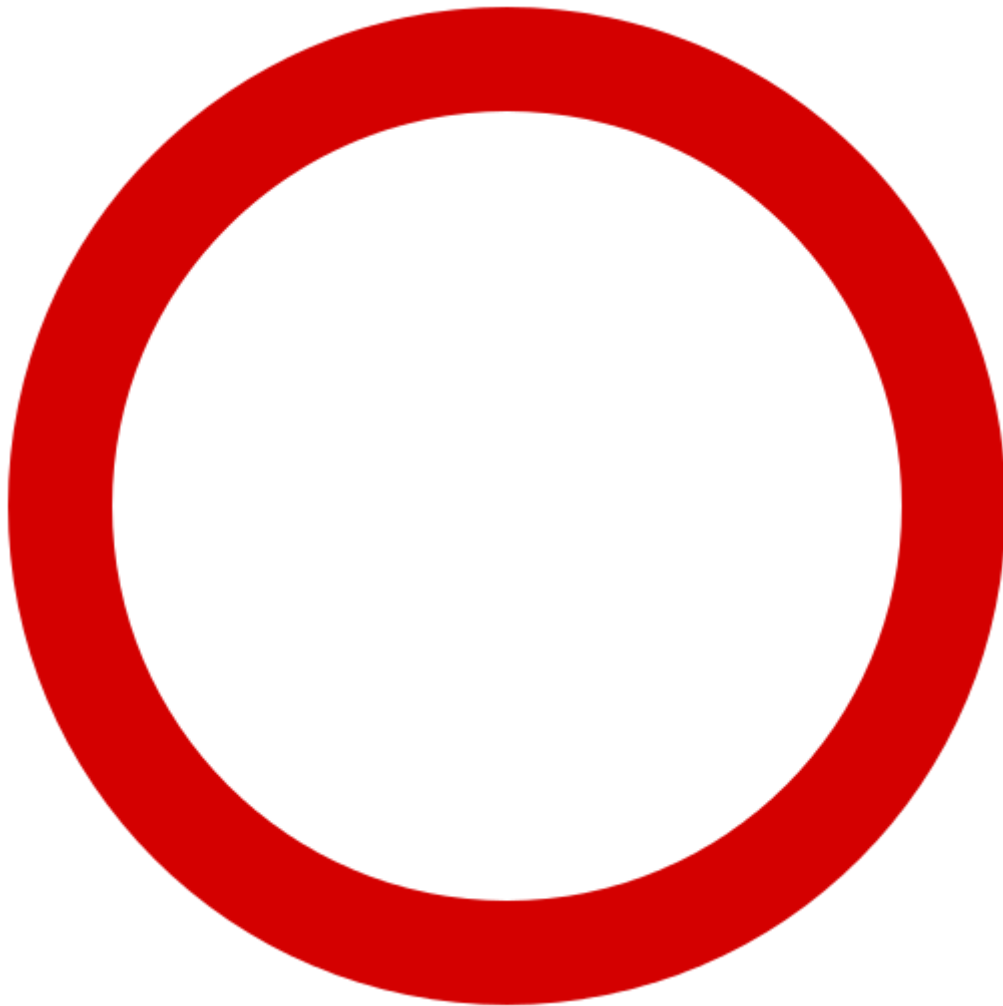

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Ewelina Stefaniuk i Marta Wawryniuk

Przedmiot:	Przyroda	Etap edukacyjny	II (0min)VI
Czas trwania i miejsce:	90 min. szkoła, las		
Temat lekcji:	Zasady zachowania się w lasach.		
Cele ogólne lekcji:	Wskazanie dzieciom niebezpieczeństw, jakie mogą zagrażać środowisku leśnemu ze strony człowieka. Sprawdzenie wiedzy z zakresu znajomości zasad zachowywania się w lesie.		
Cele szczegółowe lekcji:	<ul style="list-style-type: none">- posiada wiedzę na temat szkodliwej działalności człowieka w lesie- wie, w jaki sposób nie należy zachowywać się w stosunku do roślin i zwierząt- rozumie konieczność ochrony środowiska naturalnego- umie wypowiadać się na określony temat- zna zasady ochrony przyrody- potrafi odczytywać znaczenie i rozumie pojęcia: odpady, segregacja, recykling;- zna kolory pojemników na odpady;- segreguje odpady do odpowiednich pojemników;		
Treści podstawy programowej:	III.7 ; V.6 ; VI.8		
Formy i metody pracy:	metody pracy: słowna, czynna i oglądowa formy pracy: praca z grupą i praca indywidualna		
Pomoce dydaktyczne:	Karty pracy, mini kosze na śmieci, materiały plastyczne, film edukacyjny		
Przebieg lekcji:	Lekcja nr 1 (45 min.) 1. Przedstawienie uczniom zasady pracy na lekcji.(3 min) 2. Rundka-pierwsze skojarzenie z lasem.(5 min.) 3. Rozmowa z uczniami (10 min) -jakie korzyści mamy z lasu, -co powinniśmy zrobić aby te korzyści utrzymać.		

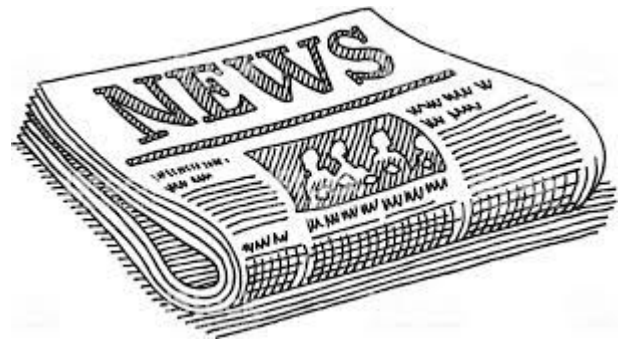
	<p>4. Kula śnieżna- jakie zachowania człowieka są właściwe w lesie. Kula śnieżna- jakie zachowania człowieka są niewłaściwe w lesie.(5 min)</p> <p>5. Wyłonione zasady z kuli śnieżnej (7 min) uczniowie omawiają i przedstawiają na tablicy informacyjnej za pomocą wymyślonych przez siebie piktogramów, które będą umieszczać wewnątrz znaków zakazu(zał. 1). Wykonane znaki będą zalaminowane i umieszczone na dużej tablicy.</p> <p>6. Dzieci wraz z nauczycielem wychodzą do lasu i na wcześniej przygotowanym słupie zawieszają wykonaną przez siebie tablicę.(15 min)</p> <p>Lekcja nr 2 (45 min.)</p> <p>1. Dzielimy uczniów na 3 grupy. Każda z nich po krótkiej rozmowie wyjaśnia co rozumie pod pojęciem opady, segregacja i recykling. (5 min)</p> <p>2. Nauczyciel informuje uczniów o tym, że są różne rodzaje odpadów, różniące się składem, szkodliwością dla zdrowia i środowiska, konsystencją. W związku z tym mówi o różnych kolorach pojemników, do których należy wrzucać każdy rodzaj odpadów.(5 min)</p> <p>2. Każda grupa dostaje zdjęcia różnych odpadów (zał. 2). Zadaniem jej jest dopasować dany odpad do pojemnika odpowiednim kolorem. Nauczyciel kontroluje segregację odpadów i ewentualne pomyłki wyjaśnia wraz z uczniami. Zadanie omawiane jest na forum klasy.(15 min)</p> <p>3. Każda grupa dostaje duży pojemnik. Musi go pomalować odpowiednim kolorem i opisać go zgodnie z jego przeznaczeniem na wcześniej przygotowanych materiałach. (5 min)</p> <p>Pojemnik brązowy-BIO, pojemnik żółty-metali plastik, pojemnik niebieski-papier, pojemnik zielony-szkło.</p> <p>4. Uczniowie wraz z nauczycielem zaniósł pojemniki na odpady do lasu i ustawia je obok tablicy informacyjnej jak zachowywać się w lesie.(15 min)</p>
<p>Informacje dodatkowe:</p>	<p>Sprawdzenie wiedzy uczniów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wymień zasady zachowania się w lesie – swobodna wypowiedź każdego ucznia podczas wycieczki do lasu. 2. Uczniowie segregują odpady do odpowiednich pojemników (karty pracy z załącznika nr 2)

Załącznik nr 2

SCENARIUSZ LEKCJI

Autorka: Ewa Zwierzyńska, Zespół Placówek w Korczewie

Przedmiot:	Koło przyrodnicze	Etap edukacyjny	II
Czas trwania i miejsce:	45 minut, sala lekcyjna		
Temat lekcji:	Układanie kompozycji przestrzennych z materiałów przyrodniczych		
Cele ogólne lekcji:	<ul style="list-style-type: none">-poznanie roślin rosnących na nadbużańskich łąkach i polach;- rozwijanie wrażliwości, wyobraźni i twórczego myślenia,-rozwijanie sprawności manualnej i umiejętności planowania działań.		
Cele szczegółowe lekcji:	Uczeń: <ul style="list-style-type: none">- rozpoznaje kilka gatunków roślin, które można wykorzystać do suchych dekoracji,- poznaje owoce suche występujące w jego otoczeniu,- organizuje swój warsztat pracy,- potrafi wykorzystać materiał roślinny,- dba o porządek na stanowisku pracy,- współpracuje z innymi uczniami.		
Treści podstawy programowej:			
Formy i metody pracy:	<ul style="list-style-type: none">-pogadanka- prezentacja gotowych kompozycji z suchych roślin i owoców przy użyciu tablicy multimedialnej lub projektora- praca indywidualna- wystawa wykonanych prac		
Pomoce dydaktyczne:	tacja multimedialna, projektor, zasuszone kwiaty łąkowe i ogrodowe, trawy i zboża, owoce suche (orzechy, strąki fasoli czy katalpy, szyszki, kasztany, żołądź itp.), gąbka florystyczna sucha, naczynia ceramiczne lub szklane, nożyczki, klej.		
Przebieg lekcji:			

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentacja multimedialna lub pokaz zdjęć różnorodnych kompozycji roślinnych. 2. Pokaz przygotowanych materiałów, określanie nazw roślin oraz miejsca ich zbioru. 3. Praca indywidualna nad zaprojektowaniem i wykonaniem kompozycji z powierzonego materiału. 4. Prezentacja efektów pracy : uczniowie określają jakie rośliny i owoce wykorzystali do wykonania dekoracji. 5. Podsumowanie: uczestnicy rozmawiają na temat przeżyć powstałych podczas lekcji, czego się nauczyli, co im się podobało, z czym mieli kłopot. <p>Na zakończenie zajęć robimy wspólne zdjęcie zespołu klasowego wśród kompozycji.</p> <p>Prace porządkowe.</p>
<p>Informacje dodatkowe:</p>	